

A vizsgaidőszak sikeresen zárul, hivatalosan is Groove-facilitátor lesz, így mással is megoszthatja a szenvedélyét. Mivel van összehasonlítási alapja, kénytelen beismerni, hogy a versenytáncos évek alatt sohasem volt igazán felszabadult, csupán magára erőltette a könnyedséget, és megfeledezett arról, hogy valójában mit adhat neki a tánc.

Rövidebb-hosszabb szünetekkel, de azóta is igyekszik minél több emberrel megismertetni ezt a mozgásformát, és rendszerint elismétli a második Groove-igazságot, azaz: „Nem lehet helytelenül táncolni. Találd meg a saját, egyéni stílusodat!” Vagyis nincs két egyforma ember, kifejezésmód, ezért nem érdemes azzal próbálkozni, hogy lemásoljuk egymás mozdulatait, mivel közben elveszítenénk önmagunkat. Ugyanakkor a harmadik igazság is gyakran terítékre kerül nála, mégpedig: „Senki nem teheti meg helyetted. Te vagy felelős az egészségedért és a boldogságodért.” (Ez valószínűleg nem szorul magyarázatra.) És mivel tisztában van azzal, hogy a táncos edzéseken az összehasonlítás is utat törhet magának, a negyedik igazságot is felidézi néha: „Egyedi vagy, és természetesen másként nézel ki, mint a többiek. Próbáld meg önmagad lenni!” Egy-egy ilyen mondat után még azok is megenyhülnek kissé, akik kétfalásnak tartják magukat, tele vannak gátlásokkal, és attól félnek, hogy lemaradnak a többiektől. Ilyenkor magában mosolyog, mert érzi, hogy jó úton jár, és nem igazán tudna ennél szebb ajándékot adni másoknak.

Érdemes volt a versenytáncról a Groove-módszerre váltani, bár, ha jobban belegondol, nem bánja az edzésekkel és a megmérettetésekkel töltött éveket, hisz rengeteget javult a tartása, többféle táncstílussal ismerkedett meg, és a mai napig tartó barátságokat köszönhet neki.

Mostanában sűrűn ismételteti magában az ötödik Groove-igazságot, éspedig: „Addig nem értesz meg valamit, amíg nem alkalmazod.” Vagyis a felhalmozott elméleti tudásnak csak akkor vesszük igazán hasznát, ha gyakorlatba ültetjük a tanultakat. Ő már igyekszik e szerint élni, és másokat is erre ösztönözi.

ÍGY SZÓRAKOZTATOK/SZÓRAKOZOM ÉN

Ki vagyok én, és mit jelent számomra a szórakoztatás?

■ Zene, irodalom, színház – tömören így tudnám megfogalmazni a tevékenységeimet. Kicsit kibontva: szabadúszóként dolgozom, verseket zenésítek meg, dalokat írok, koncertezem (legtöbbször, azt hiszem, úgy ismernek, mint aki gyerekeknek koncertezik, de nem csak gyerekműsoraim vannak), verseket írok, irodalmi szövegeket fordítok, dramaturgként dolgozom (teatrológia szakon végeztem a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Színház és Televízió Karán, majd drámaírás szakon a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen), és az utóbbi időben szerkesztek is.

Ha jobban belegondolok, és a *Korunk*-lapszám témája felől nézem a fenti felsorolást, gyakorlatilag a szórakoztatás a munkám, hiszen mindegyik tevékenységem célja az, hogy valakik a művészetten keresztül jól érezzék magukat, kikapcsolódjanak, szórakozzanak. Ennek ellenére nem úgy szoktam meghatározni a dolgozó éneket elsősorban, mint aki szórakoztatással foglalkozik, és talán mások sem így gondolnak rám. Nem tennék tehát egyenlőséget a munkám és a szórakoztatás közé, de a kettő közös halmaza jelentős. A szórakoztatáshoz sokszor valamiféle lazaság, szinte komolytalan könnyedség tapad, amit a művészek, alkotók nem mindig vállalnak/vállalunk fel. Pedig a szórakoztatás sokkal tágabb fogalom a fentiek-nél, és talán épp a művészet tágítja akkorára, hogy beleférjen például a reflektálás

egy alkotás kapcsán, az elmélyülés, a könnyekig hatódás, a borzongás, a katarzis stb. A szórakozás lehet igényes, illetve lehet egyszerre igényes és könnyed. Sőt bármennyire ellentmondásosan hangzik, a szórakozás lehet komoly, ahogy a hozzá közel álló játék alapvetően komoly dolognak tekinthető, többek között, mert szabályokhoz, keretekhez kötött. Ha a játszó gyerekeket figyeljük, észrevehetjük, hogy nagyon komolyan veszik a játékot, hiszen lételemük azzal együtt, hogy közben önfeledten szórakoznak. A játék által a felnőtteket imitálják. Szinte észre sem veszik, és az életet gyakorolják. Mintha a gyerekkor egy előadás próbafolyamata lenne, a felnőttkor pedig maga az előadás. Közben a gyerekkorban is jelen lehetnek a felnőttkor gondjai, a felnőttkorban pedig nem tűnik el a játék. A szórakozás, a játék, a gyerekkor és az élet, komolyságukkal és könnyedségükkel együtt, szorosan összefüggnek.

Ha visszagondolok az én gyerekkoromra, és a tárgyyszerű játékaimra, mint amilyenek a kedvenc könyveim vagy a babák, plüssfigurák voltak (például a narancssárga hajú babámra, aki nem a legszebb volt, igazság szerint alig volt haja, de ő volt a legkülönlegesebb), felidéződik bennem a hozzájuk való ragaszkodásom és annak komolysága. Onnan kezdve, hogy valami miatt megkedveltem őket, vitathatatlanul beépültek a mindennapjaimba. De a tevékenység- és cselekvésközpontú játékoknak is megvolt a szentségük. Ha valaki megszegte az eleve létező, közös megegyezésen alapuló szabályokat, szigorú számonkérés történt.

Gyerekkorom szórakozási formáira visszagondolva feltűnő, hogy nagyjából ugyanazokkal a dolgokkal foglalkoztam, mint dolgozó felnőttként. Verseket írtam, énekeltem, jeleneteket játszottunk a rokon gyerekekkel, történeteket találtam ki. Ha nem alkotói vagy előadói oldalról nézem a szórakozási formákat, a megfigyelés hasonló: gyerekként is sok zenét hallgattam (sőt sok esetben ugyanolyan zenét, mint felnőttként – pl. a Queen, a Beatles, a Pink Floyd stb. nagyon korán kedvenceim lettek), szerettem a (rajz)filmeket (úgy emlékszem, szinte minden rajzfilmet szívesen megnéztem, ami a tévében ment azon a két csatornán, amit fogtunk, nem volt olyan nagy választék), az előadásokat/bábelőadásokat (szülővárosomban, Nagybányán főleg a Szatmárnémetiből érkező vendégjátékokhoz és a bábszínház román nyelvű előadásaihoz fértünk hozzá), a verseket, a meséket (Weöres Sándor és Csukás István voltak a legkedvesebb szerzőim). Úgy tűnik, hogy ugyanazzal foglalkoztam gyerekkoromban, mint most, csak kicsiben. Vagy megfordítva a logikát: felnőttként ugyanazt ismételem „nagyban”, mint amivel gyerekként foglalkoztam. Olyan ez, mintha felnőttként egy részem továbbra is gyerek maradt volna.

Szinpadon lenni és gyerekeket szórakoztatni

■ Az első dolog, ami eszembe jut, és ez nem csak a gyerekközönségre érvényes: jó esetben én magam is jól érzem magam, miközben másokat szórakoztatok. Ha ez nehéz valami miatt (a hangulatingadozás elég széles skáláját ismerem...), igyekszem mégis minél optimálisabb állapotba hozni magam. A profizmusnak az is része, hogy ki tudok lépni például egy koncert erejéig a saját problémáim köréből, át tudom adni magam a munkának, amire vállalkoztam. Persze van olyan helyzet, ami ellehetetleníti a fellépést, és szerencsésebb lefújni az eseményt.

Egy másik szempont a szórakoztatás kapcsán, hogy komolyan vegyem a közönségemet. Ez a gyerekműfajoknál különösen fontos. Sokan elmondták már, hogy nem a leereszkedés és a gügyögés az egészséges út a gyerekek felé. És valóban, ha komolyan veszem a gyerekeket, akkor van igazán esélyem arra, hogy ők is komolyan vegyenek engem, és hogy minőségi időt tudjunk együtt eltölteni.

A felkészültség szintén fontos összetevő. A gyerekkoncertjeim esetében ez rugalmas dolog, hiszen a műsoraimban mind az előre eltervezettség, mind az improvizáció helyet kap. Legtöbbször előre kitalálom a koncert ívét, kiválasztom a da-

lokat, de a sorrend alakulhat közben, és megtörténik, hogy kihagyok vagy kicserélek dalokat. Vannak részek, amikor nyitok a közönség felé, konkrétabbá válik a párbeszéd, a gyerekek válaszolnak a kérdéseimre, együtt énekelünk, játszunk, de ezek kapcsán is tudom, hogy hol tudok majd visszacsatolni az előre kitalált részekhez. Azt hiszem, van, aki visszásnak érzi az „interaktivitás” fogalmat, és azt gondolja, hogy az előadók csak azért tesznek interaktívvá egy műsort, mert *trendi*. Valószínű, hogy az, de véleményem szerint itt sokkal többről van szó, mint egy divatos jelenségről. Az interaktivitás számomra kapcsolódást jelent, párbeszédet, nyitást, kíváncsiságot, közös élményt, együttes jelenléteket, választ a gyerekek azon igényére, hogy részt vegyenek abban, ami épp történik, hogy szereplési vágyukat kiéljék, és kipróbálják magukat különböző helyzetekben.

Most „kizoomolok”, és nem csak a gyerekdalokra koncentráva elmondanám, hogy bár a könnyedebb műfajokat is érvényesnek érzem sok helyzetben, igényelem egy-egy művészi alkotás/produktum esetében a mélységet. Azt hiszem, úgy tudunk mélyre menni és nem leragadni a felületen, ha az általános, emberi tartalmakat kutatjuk, amiket aztán megpróbálunk izgalmas, eredeti formába önteni.

Hogy miért épp a gyerekműfajok vonzanak, és ezen belül miért gyerekeknek énekelek a legtöbbit? Részben azért, mert nagyon sok élményt, kedves útraválót, szeretetet kaptam gyerekkoromban. Mai napig kitart ez a sok jó, amit az alkotás során tudok kifejezésre juttatni, gyümölcsöztetni. Másrészt lenyűgözőnek tartom a gyerekek hihetetlen képzelőerejét, ami arra inspirál, hogy hozzájuk szóljak különböző művészeti ágazatokon keresztül. Nem utolsósorban, konkrétan a gyerekközönségnek való énekléskor, készenlétben kell lennem, ha szeretném lekötni a figyelmüket, ez pedig olyan izgalmas kihívás, amit igyekszem folyamatosan teljesíteni. Kicsit olyan, mintha edzésben kellene tartanom, ebben az esetben, a belső világomat annak érdekében, hogy egy hullámhosszon tudjak maradni a nagyon őszinte, spontán és azonnal reagáló gyerekközönséggel. Ha ez sikerül, és a kihívást teljesítem, az nagyon jó érzés, olyankor létrejön egy kapocs a közönséggel, amelyben egyszerre nyilvánul meg a gyermeki kíváncsiság (megfelelő találásban szinte minden érdeklő őket, ami az élethez tartozik) és az én kreatív jelenlétem. Ilyenkor érzem át igazán, amit mondani szoktak: a gyerekek hálás közönség. Hálás, de merőben más, mint a nézőkként többnyire igen udvarias, előzékeny, pissenéstelen, érzéseiket kevésbé kimutató felnőttek. A gyerekek rögtön jelzik, ha valami tetszik nekik, ám azt is, ha mondjuk unatkoznak. Nagyon befogadóak, mondhatni kultúrafogyasztókként „mindenevők”, és emiatt akár az igénytelenebb produkciókra is vevők lehetnek. Nagy a felelősségük azoknak, akik gyerekeknek alkotnak, hiszen egyszerűsített ízlésformáló hatása is van annak, amit a közönségüknek kínálnak. Azt hiszem, ahhoz, hogy megfelelően tudjunk kapcsolódni a gyerekekhez, az ő nyitottságukkal és őszinteségükkel kell rendelkezniük, de mindig jó, ha ezt a gyermeki nézőpontunkat a felnőtt tudatosságával és józanságával tudjuk irányítani. A gyerekkoncertjeimen, ennek szellemében, igyekszem önmagamot adni, de vannak olyan mozzanatok, amikor a játékoság jegyében szerepet játszom, például, amikor egy dalon belül különböző (állat)szereplőket utánzok. Vagy úgy állítom be, hogy valamit, például a hónapokat nem ismerem jól (jaguárt, zebraúrt énekelek január, február helyett, stb. Christian Morgenstern egyik verse nyomán), és ők azok, akik megtanítják nekem a hónapok helyes nevét. Itt tetten érhető az említett játékoság, hiszen a ferdítés humoros, és van ugyanakkor egyfajta cinkosság köztünk, a közönség belemegy a játékba, és úgy tesz, mintha tényleg elhinné, hogy nem ismerem a hónapokat. Vagy olyan is volt, hogy elfogadták a ferdített hónapokat. Ekkor például rugalmasnak kellett lennem, és nem erőltettem, hogy elhangozzanak a hónapok a szabályos formájukban.

A teljes igazság az, hogy nem mindig pehelykönnyű lekötni a gyerekek figyelmét egy koncerten. Van olyan, hogy nem vagyunk egy hullámhosszon, van olyan, hogy fáradtak a gyerekek (vagy éppen én vagyok fáradt), és volt olyan, hogy a terem inkább hasonlított nyüzsgő játszótérhez, mint koncerthelyszínhez. Vagy szabadtéri színpadon léptem fel, és a közönségem egy idő után „elpárolgott” a színpad elől. Ezek nem kellemes élmények, és nem kényelmes belátni, hogy a jó tapasztalatok mellett megtörténnek ezek is. Mégis megemlítem őket, részben azért, hogy a teljes képet őszintén bemutathassam, részben azért, mert lehet, lesznek olyan olvasók, akik hasonló cipőben járnak. De mit lehet tenni a fent felsorolt esetekben? Még keresem erre a kérdésre magam is a választ. Az biztos, hogy a higgadság megőrzése jó kiindulópont lehet. Az én esetemben hasznos, ha „vészhelyzet” esetére van tartalékban egy interakciós változata is a műsornak. Ugyanakkor jó, ha az előadó tud a kevésnek is örülni, pl. ha csak kicsit sikerült megmozgatni a közönséget. És visszatérhetünk ennek a fejezetnek az első pontjára: előadóként lehetőleg érezzem jól magam a színpadon. Érdemes megpróbálni akkor is, ha úgy tűnik, senki nem figyel. Lehet, hogy épp az fogja felkelteni egyesek érdeklődését, ha jókedvet sugározok előadóként, és ha átérzem, amit énekelek.

Kikapcsolódás és szórakozás a mindennapjaimban

■ A szórakoztató lényemhez képest megfordul a perspektíva, amikor a befogadói oldalon állok: zenét hallgatok, olvasok, színházba járok. De nem merül ki ebben a szórakozásaim tárháza. Szeretek filmeket nézni, táncolni, kiállításokat látogatni, és ezzel lefedtem valamennyi fő művészeti ágat. (Persze a művészeteken kívül is van szórakozás, de most nem akarok nagyon elkalandozni a témától.)

Talán nem véletlen, hogy valamennyi művészeti ághoz kapcsolódom szórakozó emberként (ez is szokatlan megnevezése az identitásom egy részének, ugyanúgy, mint a korábban említett szórakoztatóművész, de nem zavar, inkább... szórakoztat). Azt hiszem, mindegyik ágazattól valami mást kapok, de legalábbis vannak eltérések, amik miatt nem ragadok le az egyiknél, hanem mondhatni rotációban fogyasztom a különböző művészi alkotásokat.

A színházban szembesülök magammal és a világgal a legközvetlenebbül. Egy jó előadás sokszor nyers őszinteségével megérint, belém mar, megmozgat, megrikat, katarzisban részesít, utána még sokáig bennem lüktet, piszkálja a gondolataimat. A filmes élmények közel állnak ahhoz, amit a színház nyújt, de mivel az illúzió jobban kivitelezhető egy film esetében, főleg „utazásra” használom a filmeket – más kultúrákba, országokba, más társadalmi helyzetben levő emberek világába stb. Az irodalom is utazás, de itt a képzeletemre van bízva, hogy miként látom belső szememmel az elmesélt történetet, a leírt szereplőket, helyeket, vagy mit érzek ki egy versből, sikerül-e megtalálnom magam benne. A képzőművészetben épp fordított a helyzet, ott a látvány adott, és az az izgalmas, hogy miként konvertálom magamban érzésekké, hangulattá, gondolatokká, szavakká, amit látok. A tánc nagyon felszabadító és zsigeri tapasztalat az életemben. Nézni is élmény lehet, de az igazi az, ha én magam gyakorolom. Kirázom magamból a feszültséget, a mozdulataimon keresztül összhangba hozom az elmémet a testemmel, megtapasztalom, hogy a mozgás mekkora ajándék, és hogy mekkora ereje van a zenének a testem felett.

Számomra egyértelmű, hogy legjobban a zenéhez kapcsolódom a művészeti ágak közül. Rengeteg zenét hallgatok: versírás, fordítás, szerkesztés közben, utazáskor, olvasás közben, pihenéskor, meg persze akkor, amikor koncerten veszek részt a közönség soraiban. Olyasmi számomra a zene, mint a levegő, nem bírom ki sokáig nélküle, vagy mint az étel, szükségem van rá a mindennapjaimban. Ha felrajzolnék magamról egy egyéni Maslow-piramist, ott lenne valahol az alapoknál, a fiziológiai szükségleteknél.

Többféle attitűddel szoktam zenét hallgatni. Van, hogy csak a háttérben szól, van, hogy nagyon figyelek a szövegre, a zenére, vagy – és ez főleg élőben szokott megtörténni – nagyon figyelek az előadásmódra. Ilyenkor sokszor elkalandozom, és elképzelem, hogy én hogyan állnék a színpadon, ha az énekes helyében lennék. Vagy olyan is van, hogy hirtelen nagyon motivált leszek, terveket szövök, eldöntöm, hogy többet fogok gyakorolni, és alig várom, hogy én magam énekeljek, zenéljek. És van, hogy egyszerűen csak élvezem a zenét, ez számomra az igazi szórakozás, de fontos a többi attitűd is.

Végül megemlítenék néhány művészt, a teljesség igénye nélkül, akiknek nagyon szeretem a munkáit. Zenében Yebba, Laura Marling, Jónás Vera, JaMese, Harcsa Veronika, Petruska András. Irodalomban Roald Dahl, Kazuo Ishiguro, Tompa Andrea, Szabó T. Anna, filmben Miloš Forman, Cristian Mungiu, Coen testvérek, színházban Pintér Béla, Bodó Viktor, Lee Jaram, képzőművészetben Pieter Brueghel, Joan Miró, Réber László. És még sokan-sokan mások.

Bertóti Johanna

A DIGITÁLIS MÚZEUM EVOLÚCIÓJA

Bevezetés

■ A számítógép képernyőjén született, nagy felbontású, valósághű ábrázolás lehetőségével és a valós tér virtuálissá bővítésével a múzeum fogalma az 1990-es évek elején átalakult. A világháló és a digitálisan rögzített alkotások megjelenésével a vizuális kultúra új kifejezési és reprezentációs lehetőséghez jutott (Szűts 2013). A weboldalak lehetőséget biztosítottak sokak számára galériák létrehozására, majd a szabadon írható web 2.0-ás platformok utat nyitottak az online alkotásnak is. Ahhoz, hogy megértsük a változást, röviden ki kell térnünk a Web 2.0 megkülönböztető tulajdonságaira. Ezek ugyanis nem technikai, hanem kommunikáció-, média- és művészetelméleti eredetűek. Ugyanúgy a világháló biztosítja a Web 2.0 létét, ahogy a statikus weboldalak esetében is. A különbség azonban az, hogy miközben a korábban uralkodó, szerkesztő- és hivatásoskommunikátor-központú paradigma uralkodott, addig a Web 2.0-ban a hangsúly a közzétételről a megosztásra, a passzív jelenléttől a részvétel felé tolódott. Mind a felhasználói, mind a szolgáltatói attitűd megváltozott. A szolgáltató blogok, wikik, közösségi, képgyűjtő oldalak esetében csupán keretet biztosít, azt a felhasználók töltik meg tartalommal. Ezzel tehát megszűnik a web írásvédettsége, és nyílttá válik az alkotó, de a gyűjtő pozíciója is (Szűts 2012).

A 21. századi, modern múzeumokban a digitális eszközök használata a tudásközvetítés során már-már kézenfekvő. Manapság egy új kiállítás el sem képzelhető olyan eszközök és tartalmak nélkül, amelyekhez a látogatóknak ne lenne szükségük digitális kompetenciájuk használatára. Szinte kötelező elemmé váltak az applikációk, interaktív panelek, tematikus digitális tartalmak.

A digitális múzeum fogalma így már nem független a tárgyi világtól, és fordítva. A tárgyi világ digitális univerzumba történő kiterjesztése új funkciókkal ruházta fel a múzeum intézményét. Tanulmányunkban éppen ezért a múzeumok evolúcióját (digitalizációját) mutatjuk be, miközben kitérünk a múzeum által birtokolt hatalom kérdésére is.